

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

15. ožujka 2017.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Članak 96. UFEU-a – Primjenjivost – Nacionalni propisi koji uslugama taksija zabranjuju stavljanje na raspolaganje pojedinačnih mjesta – Nacionalni propisi koji uslugama taksija zabranjuju da unaprijed odrede svoje odredište – Nacionalni propisi koji uslugama taksija zabranjuju vrbovanje“

U predmetu C-253/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu, Belgija), odlukom od 21. travnja 2016., koju je Sud zaprimio 3. svibnja 2016., u postupku

FlibTravel International SA,

Léonard Travel International SA

protiv

AAL Renting SA,

Haroune Tax SPRL,

Saratax SCS,

Ryad SCRI,

Taxis Bachir & Cie SCS,

Abdelhamid El Barjraji,

Abdelouahab Ben Bachir,

Sotax SCRI,

Mostapha El Hammouchi,

Boughaz SPRL,

Sahbaz SPRL,

Jamal El Jelali,

* Jezik postupka: francuski

Mohamed Chakir Ben Kadour,
Taxis Chalkis SCRL,
Mohammed Gheris,
Les délices de Fes SPRL,
Abderrahmane Belyazid,
E. A. R. SCS,
Sotrans SPRL,
B. M. A. SCS,
Taxis Amri et Cie SCS,
Aramak SCS,
Rachid El Amrani,
Mourad Bakkour,
Mohamed Agharbiou,
Omar Amri,
Jmili Zouhair,
Mustapha Ben Abderrahman,
Mohamed Zahyani,
Miltotax SPRL,
Lextra SA,
Ismael El Amrani,
Farid Benazzouz,
Imad Zoufri,
Abdel-Ilah Bokhamy,
Ismail Al Bouhali,
Bahri Messaoud & Cie SCS,
Mostafa Bouzid,
BKN Star SPRL,

M. V. S. SPRL,
A. B. M. B. SCS,
Imatrans SPRL,
Reda Bouyaknouden,
Ayoub Tahri,
Moulay Adil El Khatir,
Redouan El Abboudi,
Mohamed El Abboudi,
Bilal El Abboudi,
Sofian El Abboudi,
Karim Bensbih,
Hadel Bensbih,
Mimoun Mallouk,
Abdellah El Ghaffouli,
Said El Aazzoui,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan i D. Šváby (izvjestitelj),
suci,

nezavisni odvjetnik: N. Wahl,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za FlibTravel International SA i Léonard Travel International SA, P. Frühling, *avocat*,
- za AAL Renting SA i Haroune Tax SPRL, V. Defraiteur, *avocat*,
- za Saratax SCS, Ryad SCRI, Taxis Bachir & Cie SCS, Abdelhamida El Barrajija, Abdelouahaba Ben Bachira, Sotax SCRI, Mostaphu El Hammouchija, Boughaz SPRL, Sahbaz SPRL, Jamala El Jelalija, Mohameda Chakira Ben Kadoura, Taxis Chalkis SCRL, Mohammeda Gherisa, Les délices de Fes SPRL, Abderrahmanea Belyazida, E. A. R. SCS, Sotrans SPRL, B. M. A. SCS, Taxis Amri et Cie SCS, Aramak SCS, Rachida El Amranija, Mourada Bakkoura, Mohameda Agharbioua, Omara Amrija, Jmilija Zouhaira, Mustaphu Ben Abderrahmana, Mohameda Zahyanija, Miltotax SPRL, Lextra SA, Ismaela El Amranija, Farida Benazzouza, Imada Zoufrijja, Abdel-Ilaha Bokhamyja,

Ismaila Al Bouhalija, Bahri Messaoud & Cie SCS, Mostafu Bouzida, BKN Star SPRL, M. V. S. SPRL, A. B. M. B. SCS, Imatrans SPRL, Redu Bouyaknoudena, Ayouba Tahrija, Moulaya Adila El Khatira, Redouana El Abboudija, Mohameda El Abboudija, Bilala El Abboudija, Sofiana El Abboudija, Karima Bensbiha, Hadela Bensbiha, Mimouna Mallouka, Abdellaha El Ghaffoulia i Saida El Aazzouija, D. Ribant i I. Ferranta, *avocats*,

— za Europsku komisiju, W. Mölls i J. Hottiaux, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 21. prosinca 2016.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 96. stavka 1. UFEU-a.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru tužbe na propuštanje koju su FlibTravel International SA (u daljnjem tekstu: FlibTravel) i Léonard Travel International SA (u daljnjem tekstu: Léonard Travel), društva koja pružaju redovite usluge prijevoza putnika autobusima, podnijeli protiv fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost vozača taksija i pravnih osoba pružatelja usluga taksija zbog nepoštenog tržišnog natjecanja za koje tvrde da od njih trpe.

Belgijski pravni okvir

- 3 Rješenje Briselske regije od 27. travnja 1995. o uslugama taksija i uslugama iznajmljivanja vozila s vozačem (*Moniteur belge* od 1. lipnja 1995., str. 15510.), kako je izmijenjeno Rješenjem od 20. srpnja 2006. (*Moniteur belge* od 29. rujna 2006.) (u daljnjem tekstu: Rješenje od 27. travnja 1995.), u članku 2. stavcima 1. i 2. propisuje:

„1. usluge taksija: usluge koje obuhvaćaju prijevoz putnikâ motornim vozilom s vozačem uz naknadu i koje ispunjavaju sljedeće uvjete:

- (a) vozila – automobili, kombinirana vozila ili mali autobusi – u smislu *arrêté royal du 15 mars 1968 portant règlement général sur les conditions techniques auxquelles doivent répondre les véhicules automobiles et leurs remorques, leurs éléments ainsi que les accessoires de sécurité* (Kraljevski dekret od 15. ožujka 1968. koji propisuje opća pravila o tehničkim uvjetima koja trebaju ispunjavati motorna vozila i njihove prikolice, njihovi sastavni dijelovi i sigurnosni pribor) kojima se ovisno o njihovoj vrsti konstrukcije i opremi može prevesti najviše devet osoba – uključujući vozača – i koja su za to namijenjena;
- (b) vozilo se stavlja na raspolaganje javnosti na određenom parkirnom mjestu na javnoj cesti u smislu opće Uredbe o prometu na cestama ili na bilo kojem drugom mjestu zatvorenom za javni promet;
- (c) kada se vozilo koristi kao taksi, odredba o prijevozu odnosi se na cijelo vozilo, a ne na pojedinačna mjesta, a kada se koristi kao dijeljeni taksi s odobrenjem vlade Briselske regije, odredba o prijevozu odnosi se na pojedinačna sjedala, a ne na samo vozilo;
- (d) odredište određuje korisnik;

2. usluge iznajmljivanja vozila s vozačem: sve usluge prijevoza putnika uz naknadu različite od usluga taksija koje se pružaju automobilima, kombiniranim vozilima ili malim autobusima uz iznimku vozila opremljenih kao vozila hitne pomoći.”

4 U skladu s člankom 3. prvim stavkom tog rješenja:

„Bez odobrenja vlade nitko ne smije pružati usluge taksija jednim ili više vozila koja polaze s javne ceste ili bilo kojeg drugog mjesta zatvorenog za javni promet koje se nalazi na području Briselske regije.”

5 Članak 16. navedenog rješenja glasi kako slijedi:

„Bez odobrenja vlade nitko ne smije pružati usluge iznajmljivanja vozila s vozačem jednim ili više vozila na području Briselske regije.

Jedino operateri koji imaju odobrenje vlade mogu pružati usluge za koje se korisnikovo mjesto polaska nalazi na području Briselske regije.

[...]”

6 Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, du 29 mars 2007, relatif aux services de taxis et aux services de location de voitures avec chauffeur (Dekret vlade Briselske regije od 29. ožujka 2007. o uslugama taksija i uslugama iznajmljivanja vozila s vozačem) (*Moniteur belge* od 3. svibnja 2007., str. 23526.), kako je izmijenjen arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, du 27 mars 2014 (Dekret vlade Briselske regije od 27. ožujka 2014.) (*Moniteur belge* od 17. travnja 2014.) određuje u članku 31. točki 7. da je vozačima zabranjeno „vrbovati korisnike ili naložiti drugima da ih vrbuju za njih”.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 7 U okviru ugovora o potkoncesiji sklopljenog s Brussels South Charleroi Airportom, FlibTravel i Léonard Travel pružaju redovite autobusne usluge kojima se osobito povezuje željeznička postaja Bruxelles-Midi, koja se nalazi u Bruxellesu (Belgija), sa Zračnom lukom Charleroi (Belgija).
- 8 Dana 21. svibnja 2014. FlibTravel i Léonard Travel podnijeli su tužbu protiv tuženika u glavnom postupku pred predsjednikom tribunala de commerce francophone de Bruxelles (Trgovački sud na francuskom jeziku u Bruxellesu, Belgija) radi prestanka praksi za koje oni tvrde da su protivne poštenim praksama tržišta jer se njima povređuje članak 2. stavak 1. točke (c) i (d) Rješenja od 27. travnja 1995.
- 9 U potporu svojoj tužbi za propuštanje oni ističu da tuženici u glavnom postupku ili osobe koje rade za njihov račun na željezničkoj postaji Bruxelles-Midi vrbuju putnike koji putuju ka Zračnoj luci Charleroi kako bi ih grupirali u „taksi-kombije” a potom ih, čim su ti taksiji puni, odvezli do toga odredišta. Stoga oni tim tuženicima osobito prigovaraju da grupiraju putnike koji imaju isto odredište, da provode naplatu usluge po putniku, a ne po vozilu te da vrbuju.
- 10 Predsjednik toga suda odbio je presudom od 11. veljače 2015. sve zahtjeve FlibTravela i Léonard Travela, smatrajući da navedene činjenice nisu bile dokazane.
- 11 Tužitelji u glavnom postupku podnijeli su 13. srpnja 2015. žalbu protiv te presude couru d’appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu, Belgija).
- 12 Taj sud smatra da na temelju članka 2. stavka 1. točki (c) i (d) Rješenja od 27. travnja 1995. pružatelji usluga taksija ne smiju ni staviti na raspolaganje svojim putnicima pojedinačna mjesta umjesto cijelog vozila ni unaprijed odrediti njihovo odredište. Također, on smatra da su sporne prakse vrbovanje u smislu članka 31. točke 7. Dekreta vlade Briselske regije od 29. ožujka 2007. o taksi uslugama i uslugama iznajmljivanja vozila s vozačem, kako je izmijenjen Dekretom vlade Briselske regije od

27. ožujka 2014. Smatra da se tim praksama povređuju te odredbe i da su one radnje protivne poštenim tržišnim praksama. Zbog toga su te prakse zabranjene i mogu biti predmet naloga za prestanak na zahtjev zainteresirane osobe.

- 13 Međutim, sud koji je uputio zahtjev izražava sumnje u usklađenost navedenih odredbi s člankom 96. stavkom 1. UFEU-a, uzimajući u obzir osobito neprijavlivanje Rješenja od 27. travnja 1995. Europskoj komisiji.
- 14 Preciznije, on si postavlja pitanje o primjenjivosti članka 96. stavka 1. UFEU-a u konkretnom predmetu koji se pred njim vodi jer se ta odredba odnosi na „prijevoz obavljen unutar Unije”, što pretpostavlja da predmetni prijevoz ima međunarodnu dimenziju. Navodi da usluge prijevoza o kojima je riječ u postupku pred njim, zbog međunarodne dimenzije predmetne željezničke postaje i zračne luke, ne koriste isključivo nacionalni državljani. Također si postavlja pitanje o tumačenju izraza „cijene i uvjeti” koji se nalaze u toj odredbi i o tomu primjenjuje li se zaštita posebnih industrijskih grana koju ona dopušta na neku granu prijevoza, poput one koja nudi usluge taksija.
- 15 U tim okolnostima i nakon što je ispitao stranke o usklađenosti odredaba Rješenja od 27. travnja 1995. s člankom 96. stavkom 1. UFEU-a, cour d’appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu, Belgija) odlučio je prekinuti postupak i Sudu postaviti sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Treba li članak 96. stavak 1. UFEU-a tumačiti na način da je primjenjiv na cijene i uvjete koje država članica propiše pružateljima usluga taksija:
- (a) kada se vožnje taksijem o kojima je riječ samo iznimno odvijaju izvan nacionalnih granica;
 - (b) kada su značajan dio korisnika tih taksi-vozila državljani ili rezidenti Europske unije koji nisu državljani ili rezidenti predmetne države članice i
 - (c) kada, u konkretnim okolnostima tog slučaja, sporne vožnje taksijem za putnike često predstavljaju samo dio duljeg putovanja u kojem se mjesto polaska ili mjesto odredišta nalaze u državi EU-a različitoj od predmetne države članice?
2. Treba li članak 96. stavak 1. UFEU-a tumačiti na način da je primjenjiv na uvjete pružanja usluga različite od tarifnih uvjeta i uvjeta za dobivanje dozvole za obavljanje djelatnosti tog prijevoza, kao što su u ovom slučaju zabrana pružateljima usluga taksija stavljanja na raspolaganje pojedinačnih mjesta umjesto čitavog vozila i zabrana tim pružateljima usluga da sami odrede krajnje odredište vožnje koju nude korisnicima, što dovodi do toga da se tim pružateljima onemogućava grupiranje korisnika koji putuju do istog odredišta?
3. Treba li članak 96. stavak 1. UFEU-a tumačiti na način da zabranjuje, osim uz odobrenje Komisije, mjere poput onih iz drugog pitanja,
- (a) kojima je, uz ostale ciljeve, opći cilj zaštita pružatelja usluga taksija od natjecanja s poduzetnicima koji pružaju usluge iznajmljivanja vozila s vozačem i
 - (b) koje u konkretnim okolnostima slučaja dovode do toga da se autobusni prijevoznici štite od natjecanja s pružateljima usluga taksija?
4. Treba li članak 96. stavak 1. UFEU-a tumačiti na način da zabranjuje, osim uz odobrenje Komisije, mjeru koja pružateljima usluga taksija zabranjuje vrbovanje korisnika kada ta mjera u konkretnim okolnostima tog slučaja dovodi do smanjenja njihove mogućnosti pridobivanja korisnika konkurirajućeg autobusnog prijevoznika?”

O prethodnim pitanjima

- 16 Svojim drugim pitanjem, koje treba obraditi prvo, sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 96. stavak 1. UFEU-a tumačiti na način da se primjenjuje na nacionalne propise, poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, koji uređuju uvjete pod kojima se trebaju pružati taksi usluge.

- 17 Ta odredba propisuje da se državama članicama zabranjuje, za prijevoz obavljen unutar Unije, nametati cijene i uvjete koji sadržavaju elemente potpore ili zaštite jednog ili više poduzetnika ili industrijskih grana, osim ako to odobri Komisija.
- 18 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, u svrhe tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst već i kontekst te ciljeve propisa čiji je ona dio (presuda od 16. studenoga 2016., Hemming i dr., C-316/15, EU:C:2016:879, t. 27. i navedena sudska praksa).
- 19 U tom pogledu, iz teksta članka 96. stavka 1. UFEU-a proizlazi da je njegova svrha urediti nacionalne propise o cijenama i uvjetima koji se primjenjuju na prijevoz obavljen unutar Unije i koji sadržavaju elemente potpore ili zaštite jednog ili više „poduzetnika” ili industrijskih grana.
- 20 Svrha je te odredbe spriječiti države članice da donose mjere potpore ili zaštite od kojih korist neizravno imaju korisnici predmetnog pružatelja usluga koji na njih primjenjuje navedene cijene i uvjete, a ne mjere potpore i zaštite od kojih korist izravno imaju drugi pružatelji usluga koji se s predmetnim pružateljem usluga nalaze u konkurentskom odnosu.
- 21 To tumačenje potkrijepljeno je člankom 96. stavkom 2. UFEU-a, na temelju kojeg Komisija, kako bi odobrila neku mjeru koja je u načelu zabranjena člankom 96. stavkom 1. UFEU-a, posebno vodi računa o potrebama odgovarajuće regionalne ekonomske politike, potrebama nerazvijenih područja i problemima u područjima ozbiljno pogođenima političkim prilikama.
- 22 Stoga članak 96. stavak 1. UFEU-a treba tumačiti na način da se ne primjenjuje na propise poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku.
- 23 Suprotno tumačenje, koje podupiru tuženici u glavnom postupku moglo bi usto negativno utjecati na koristan učinak članka 58. UFEU-a, koji u skladu s člankom 91. UFEU-a podrazumijeva da se primjena načela slobode pružanja usluga prijevoza treba ostvariti provedbom zajedničke politike prijevoza (vidjeti presudu od 22. prosinca 2010., Yellow Cab Verkehrsbetrieb, C-338/09, EU:C:2010:814, t. 30.) jer bi članak 96. stavak 1. UFEU-a tako izravno zabranjivao veliki dio mjera koje bi se mogle kvalificirati kao ograničenja slobode pružanja usluga prijevoza a da zakonodavac Unije nije donio takvo pravilo.
- 24 S obzirom na prethodno navedeno, na drugo pitanje treba odgovoriti da članak 96. stavak 1. UFEU-a treba tumačiti na način da se ne primjenjuje na ograničenja nametnuta pružateljima usluga taksija, poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku.
- 25 S obzirom na odgovor na to drugo pitanje, nije potrebno odgovoriti na preostala postavljena pitanja.

Troškovi

- 26 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Članak 96. stavak 1. UFEU-a treba tumačiti na način da se ne primjenjuje na ograničenja nametnuta pružateljima usluga taksija, poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku.

Potpisi